

Primuse aastaraamat

2011

Sisukord

Eessõna | 3

Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine | 4

Kvaliteetse õpiväljundipõhise õppe arendamine | 6

VÕTA rakendamise kvaliteedi arendamine | 8

Strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides | 10

Uuringute ja analüüside läbiviimine | 12

Õppija toimetuleku toetamine | 14

Programmi Primus aasta parimad | 16

Nominentide mõtteid oma tööst, õppimisest, õpetamisest ja koostööst Primusega | 17

Raamatud | 22

Konverentsid 2011 | 24

Aasta kokkuvõte numbrites | 27

Primus on ajavahemikus 2008-2015 Euroopa struktuurivahenditest rahastatav programm, mida viib ellu sihtasutus Archimedes. Programmi eesmärgiks on toetada kõrgkooliõppe kvaliteeti ja tõsta lõpetajate konkurentsivõimet. Eesmärkide täitmiseks tehakse tihedat koostööd 21 partneriga.

Programmi Primus partnerid:

Programmil on kuus tegevusvaldkonda:

- õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine
- kvaliteetse õpiväljundipõhise õppe arendamine
- VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine) rakendamise kvaliteedi arendamine
- strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides
- uuringute ja analüüside läbiviimine
- õppija toimetuleku toetamine

Primuse eelarve on 14,6 miljonit eurot, millest 95% tuleb Euroopa Liidu Sotsiaalfondist.

Eessõna

Urve Vool, 2008 - 2011 programmi Primus tegevjuht, alates 2012. aastast SA Archimedes kõrghariduse arenduskeskuse juhataja

Programmi Primus 2011. aastale tagasi vaadates võime sarnaselt 2010. aastaga tõdeda, et 2011 oli küllalt edukas ning täis eesmärgipärast tööd.

Hea tulemuse saavutamisel mängis kindlasti olulist rolli Primuse raames tegutsenud inimeste töökus, avatus ja rõõmsameelsus. Erinevate programmitegevuste raames tööd alustanud võrgustikud on tänuväärset liitnud erinevate kõrgkoolide spetsialiste ühisteks meeskondadeks. 2011. aastal alustasid tööd Tallinna ja Tartu piirkonna mentoreid ühendavad võrgustikud, tänu millele on hoogustunud mentorite tegevus. Tulemuslikult on töötnud VÕTA võrgustik. Õppijad ja kõrgkoolid on paremini informeeritud VÕTA võimalustest ja kasutavad neid julgemalt.

On hea meel tõdeda, et oskame meile kõrghariduse arendamiseks antud võimalusi ja toetust hästi ära kasutada. Positiivset on olnud palju:

- Korraldatud koolituste ja seminaride tase on pidevalt tõusnud, need on muutunud sisukamaks ja osalejad hindavad neid kõrgemalt. Programmi raames välja antud trükised on suureks abiks õppejõudude juhendamise- ja õpetamisoskuste arendamisel.
- Programm on võimaldanud pöörata tähelepanu kõrgkoolide kvaliteedijuhtimise süsteemi edasisele arendamisele ja kõrgkoolide töö tulemuslikkuse tõstmisele. Mitmes koolis läbi tehtud enesehindamisprotsess on aidanud välja tuua edasist arendamist vajavad valdkonnad.
- Hoogsalt on arenenud VÕTA võimaluste teadvustamine ning VÕTA hindajate arendamine koolituste kaudu, samuti on head vastukaja ja suurt kasutust leidnud VÕTA infovaldkond ja taotleja juhend.
- Valminud uuringud on andnud olulist infot kõrghariduses toimuvate protsesside kohta ning aidanud selgitada nende tausta. Tänu uuringutoetustele on tekkinud ja arenenud uued uurimissuunad/grupid (nt algaja õppejõu, õppejõu tööstressi teemal).
- Õppijate toimetuleku toetamiseks väljatöötatud kursus "Õppimine kõrgkoolis" on laialdaselt kasutusel, väga populaarseks on osutunud "Tudengi käsiraamat", millest on juba ilmunud ka korduustrükk. Jätkuva eduga toimib erivajadustega üliõpilaste stipendiumiskeem.
- Alates 2012. aastast on programmil kaks uut partnerit: Eesti-Ameerika Äriakadeemia ning Eesti Hotelli- ja Turismikõrgkool.

Meil on saanud heaks tavaks programmi parimaid partnereid aasta töötulemuste eest tänada ja premeerida. Ka 2011. aastal esitasid partnerid mitmeid aasta parimate nominente – on rõõm tõdeda, et me jätkuvalt märkame häid inimesi enda kõrval ning tunnustame neid.

Sarnaselt eelmiste aastatega oleme 2012. aastaks koostanud tegevuskava, milles oleme sõnastanud oma lubadused ja eesmärgid. Aastaarvu vaadates on oluline aeg-ajalt meenutada endale, et programmi võimalused hakkavad ammendumas – 2012. aasta lõpuks oleme ära kasutanud 80% programmi eelarvest ning 2013 on programmi viimane tegevusaasta nii õppejõukoolituse, VÕTA, strateegia, uuringute kui ka õppija toimetuleku valdkonnas. Siiski ei ole veel käes aeg rahulolevalt kokkuvõtteid teha. Veel kaks aastat saame programmi abil maksimaalselt keskenduda sellele, mis on oluline, mis vajab arendamist, mis vajab parandamist. Et saada heast suurepärase, peame omama avaramat vaadet, teadma suunda ja tundma oma võimeid – vaadet ja suunda saame valida koos üksteist inspireerides ja toetades, võimeid saame arendada üksteiselt õppides.

Edukat 2012. aastat!

Õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamine

Karin Ruul, koordinaator õppejõukoolituse valdkonnas

Mentorõppejõud tööhoos.
Foto: Karin Ruul

2011. aasta algas õppejõudude õpetamis- ja juhendamisoskuste arendamise valdkonnas suurejooneliselt – toimus rahvusvaheline konverents "Kas õpetamine on kunst või teadus?", millel osales 375 õppejõudu Eestist, Soomest, Lätist, Venemaalt, Rootsist, Šveitsist, Ameerika Ühendriikidest, Inglismaalt ja Austraaliast.

2011. aastal toimus kokku üle 160 kõrgkoolididaktika, juhendamise ja e-õppe alase koolituse. Kokku osales koolitustel 1918 erinevat õppejõudu 2981 korral, mis teeb 1,55 korda osaleja kohta (2010. aastal oli osalemisi samuti 1,56 korda). Programmi algusest on koolitustel osalenud 3454 erinevat õppejõudu. 2011. aastal lisandus 250 uut õppejõudu.

Tööd alustas 11 uut mentorõppejõudu, nii et kokku tegutseb kõrgkoolides 63 mentorõppejõudu. Koostama hakati ka mentorõppejõu käsiraamatut, mis peaks toetama mentorõppejõu tööd. Eriti positiivsena tasub esile tõsta, et mentorõppejõudude enda initsiatiivil alustasid tegevust piirkondlikud mentorite võrgustikud Tallinnas ja Tartus.

Haridustehnoloogiliste pädevustega ühildati ja trükisena anti välja õppejõu pädevusmudel, mis toetab kõrghariduse kvaliteedi kindlustamist ning ühtsete põhimõtete kehtestamist akadeemilise personali töölevõtmisel, hindamisel ja atesteerimisel.

2011. aastal piloteeris Tartu Ülikool kahes teaduskonnas – loodus- ja tehnikateaduskonnas ning keha- ja kultuuriteaduskonnas – õppejõudude nõustamisteenust. Õppejõud kasutasid nõustaja tuge mitmetes valdkondades, nt õppetöö vaatlus ja analüüs, kursuse kavandamine, hindamiskriteeriumide sõnastamine, üliõpilastelt pideva tagasiside kogumine semestri jooksul, õppekava ja õppeaine õpiväljundite analüüs ja ainetevaheline integratsioon.

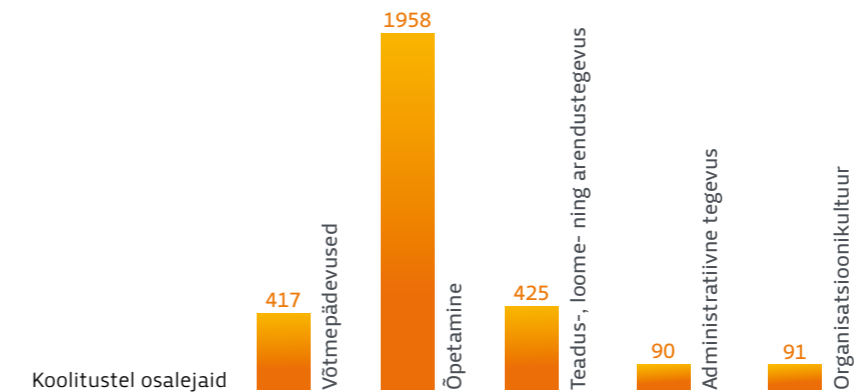
2011 saavutused

- Toimus konverents "Kas õpetamine on kunst või teadus?"
- 160 kursusel koolitati 1918 õppejõudu
- Välja anti trükis "Õppejõu pädevusmudel"
- Tegutsevad mentorite võrgustikud Tallinnas ja Tartus
- Piloteeriti õppejõudude nõustamisteenust

2012 eesmärgid

- Valmib mentorõppejõu käsiraamat
- Valmivad kaks didaktika-alast raamatut
- 2013. aasta rahvusvahelise õppejõudude konverentsi ettevalmistamine
- Uuringu "Eesti õppejõud 2012" läbiviimine

Õppejõudude osalemine koolitustel lähtuvalt õppejõu pädevusmudelist

Ainult 1 küsimus:

Mis oli kõige silmapaistvam tulemus või sündmus 2011. aastal seoses Primusega?

Svetlana Ganina, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused

Kunagi ütles mulle üks vanem kolleeg, et õppimise isu õpetamise käigus kaob geomeetrilise jada kiirusega. On möödunud juba üle kümne aasta, aga isu on imelikul kombel veel säilinud. Haridusvaldkond muutub tänapäeval pidevalt ja selleks, et olla kaasaegne õppejõud, peab uute suundadega kursis olema. Primusest on viimaste aastate jooksul saanud enesetäiendamisel mu abiline, sõber, nõustaja, toetaja.

Miks ma praegu koolitustel käin? Esiteks ajendab otsene vajadus midagi uut õppida. Teiseks saan õppimise käigus inspiratsiooni muuta õpetamist enda jaoks ning õppimist tudengite jaoks huvitavamaks ja tõhusamaks. 2011. aastal on minu lemmikud olnud probleemipõhise ja e-õppe koolitused. Olen õppimise käigus veendunud, et ka nii keerulist ainet nagu füüsika saab õpetada huvitavate probleemide lahendamise abil ning veebitehnoloogiaid kaasates!

Täna eespool mainitud vanemale kolleegile vastates ütlesin, et tänapäevases elukestvat õpet pro-pageerivas keskkonnas õppimise isu hoopiski kasvab. Loodan, et mu õpihimu säilib tänu sõber Primusele edaspidi!

Tiia Rüütmann, Tallinna Tehnikaülikool

Minule ja usun, et ka TTÜ Eesti inseneripedagoogika keskusele oli kõige silmapaistvam sündmus 2011. aastal dr Richard Felderi ja dr Rebecca Brenti tehnikavaldkonna õppejõudude koolitus tehnikaulikoolis. Maailmas suurt tunnustust leidnud koolitus tõestas, et STEM-erialasid (*Science, Technology, Engineering, Mathematics*) tuleb õpetada veidi teistmoodi kui humanitaerialasid. Koolituse läbiviimist TTÜs toetas Primus ja sellest võttis osa üle 120 õppejõu partnerülikoolidest.

Kvaliteetse õpiväljundipõhise õppe arendamine

Anneli Lorenz, koordinaator õppekavaarenduse valdkonnas

- Protsessi „Kvaliteedijuhtimine kõrgkoolis“ alustasid 2011. aastal neli organisatsiooni:** Tallinna Tehnikakõrgkool, Tartu Kõrgem Kunstikool, TTÜ Kuressaare Kolledž ning Eesti Üliõpilaskondade Liit.
- Neli kõrgkooli osalesid jätkuprotsessis:** Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledž, Eesti Infotehnoloogia Kolledž, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool ning Tallinna Tehnikaülikool.
- Protsessis on aastatel 2008–2011 osalenud kokku 17 kõrgkooli/struktuuriüksust ning Eesti Üliõpilaskondade Liit.**
- 2011. aasta on õppekavade arendamise ja kvaliteedijuhtimise seisukohalt olnud oluline, sest senitehtud tööle on saadud väärtuslikku tagasisidet. Üleminekuhindamise kaudu said kõrgkoolid hinnangu väljundipõhiste õppekavadele, mida on alates 2008. aastast Primuse raames arendatud. Seoses Sisekaitseakadeemia aktiivse osalemisega kvaliteedijuhtimise protsessis tehti neile ka ettepanek institutsionaalse akrediteerimise pilootprojektis osalemiseks.
 - Kvaliteetse õpiväljundipõhise õppe arendamise tegevuse raames toimus mitmeid koolitusi nii kõrgkoolide juhtkondadele, õppejõududele kui tööandjate esindajatele. Õppekavanõustajate 6 EAP koolituse läbis 2011. aastal 40 õppejõudu/õppekava juhti/koordinaatorit.
 - Programmist toetati rohkem kui 421 õppekava arendamist. 13 õppekavale anti eksperthinnang, kus hinnati õppekava eesmärke ja õpiväljundeid, moodulite eesmärke ja õpiväljundeid ning hindamist. Ekspertiisi tegid nii tööandjad kui ka kõrgkoolide enda õppekavanõustamise spetsialistid. Õppekavade arendus toimub pidevalt, st ühte õppekava on arendatud igal aastal, näiteks ühel aastal pädevuste, teisel aastal hindamise osa, õppekava õpiväljundeid jne.
 - 2011. aastal tegeleti programmis tõsisemalt ka praktikaküsimustega. Kvaliteetse praktika korraldamiseks anti välja juhendmaterjal „Praktika kõrgkoolis“, koostati praktikavideod ning viidi läbi esimesed koolitused „Praktika kõrgkoolis“ Tartu ja Tallinna rühmale.

2011 saavutused

- Esimesed kaheksa kõrgkooli läbisid kvaliteedijuhtimise jätkuprotsessi ja kolm kõrgkooli ning Eesti Üliõpilaskondade Liit ühinesid kvaliteedijuhtimise protsessiga
- Partnerkõrgkoolides viidi väljundipõhiste õppekavade arendamiseks läbi 20 koolitust 652 osalejale, 295 seminari 5880 osalejale (õppejõud, tööandjate esindajad ja kõrgkoolide juhtkonnad)
- Toetati 421 õppekava õpiväljundi arendamist
- Töötati välja koolitus „Praktika kõrgkoolis“ ja viidi läbi koolitused Tartus ja Tallinnas

2012 eesmärgid

- Viia lõpule protsess „Kvaliteedijuhtimine kõrgkoolis“ ning jätkuprotsess parendustegevuste elluviimiseks
- Jätkata õppekavanõustajate jätkukoolitusega ning koolitustega „Praktika kõrgkoolis“
- Alustada 6 EAP ettevõtlusalase koolitusega mittemajanduserialade õppejõududele

Ainult 1 küsimus:

Kuidas hindate Primuse toetust õppekavade arendamisel ja kvaliteedijuhtimise elluviimisel?

Ulvi Kõrgemaa ja Ülle Ernits, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Kõrghariduse õppekavad on viimaste aastatega väga kiiresti läbinud tõsise uuenduskuuri. Programm Primus on andnud tõsise panuse sellesse, et kõik vajalik on saanud tõepoolest tehtud. Kõige väärtuslikumaks pean koolitusi, mida koolil endal väikese osalejate arvu tõttu ei oleks saagi olla uuendustele väga aldis. Õppejõud vajab aega analüüsiks ja arusaamiseks, et kavandatav samm on tõepoolest õige. Koolitused on võimaldanud uuendustega kiiremini kohaneda. Samas on selge, et kui esimene etapp väljundipõhise õppekava loomisel hakkab lõppema, siis õppekavaarendus alles algab ja toetust oleks veelgi enam vaja. Seetõttu on kahju, et see programmeerimine lõpeb.

Osalesime kõrgkooliga esimeses kvaliteedi pilootprojektis ja täna rakendame saadud kogemusi institutsionaalse akrediteerimise eneseanalüüsi koostamisel. Olen veendunud, et ilma selle kogemusega (ja ka muude kvaliteedialaste koolitusteta) oleks meil praegu oluliselt keerulisem.

Anne Rooste, Tallinna Tehnikakõrgkool

Tallinna Tehnikakõrgkool on programmi Primus tuge kasutanud õppekavaarenduses mitmete vajalike ja väga oluliste tegevuste juures. Nii telliti arhitektuuri ja ehituse õppekavagrupi õppekavadele välisekspertide, erialade tippspetsialistide hinnangud, mis on kindlasti abiks nimetatud õppekavade arendamissuundade täpsustamisel. Oleme saanud tuge ka ettevõtlusõppe ainete bloki sisseviimisel ja arendamisel Tallinna Tehnikakõrgkooli kõigis õppekavades ning rakendusuringute tugevama integreerimisel õppeprotsessi ning *last but not least* kvaliteedijuhtimise viimisel enesehindamise protsessi. Viimane tegevus küll hetkel veel jätkub. Loodame enesehindamise kaudu paremini jõuda äratundmisele oma parendusvaldkondadest ja suhtume sellesse kui eelseisva institutsionaalse akrediteerimise peaproovi.

Jane Kreek, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Programm Primus on loonud väga head võimalused õppekavade arendamiseks ja enesehindamisüsteemi täistamiseks ning seda protsessi tugevalt kiirendanud. Primuse toetus tuli EMTA-le strateegiliselt tähtsal ajal: tegime aastatel 2009–2011 õppekavade reformi, minnes 4+1 süsteemilt üle 3+2 süsteemile. Programmi vältel on toimunud 13 õppekavade arendusseminari. Saime tuge õppekavade õpiväljundite, moodulipõhise õppekavastruktuuri, pädevuspõhise õppekava hindamis- ning õppekavade kvaliteedihindamisüsteemi loomiseks ja arendamiseks. Primusest oli oluline abi ka õppejõudude ja üliõpilaste teavitamisel (seminarid) ning nõustamisel väljundipõhise õppe ja hindamise ideoloogia olemusest.

Kogu programmi vältel on arenenud õppekavanõustamise süsteem. Kui 2009. aastal tegutses EMTAs programmi raames 5 nõustajat, siis 2011. aasta lõpuks oli neid juba 12. Nõustajatena töötavad nii õppekorraldusega tegevad töötajad kui õppejõud ja osakonnajuhatajad.

VÕTA rakendamise kvaliteedi arendamine

Raul Ranne, koordinaator VÕTA valdkonnas

Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise valdkonnas oli 2011. aasta varasemaga võrreldes mõneti rahulikum. Põhitähelepanu ei olnud mitte uute tegevuste alustamisel, vaid juba alustatu süvendamisel, õppeasutuste toetamisel ning järgmistele tegevustele baasi loomisel.

Endiselt tegutseb aktiivselt VÕTA võrgustik. Aasta jooksul kohtuti kolm korda, vahetati kogemusi ja arutati tegevusprioriteete. Võrgustiku raames alustas tööd vormide ja juhendite tööühm, mis aasta jooksul töötas välja VÕTA hindaja ja nõustaja kompetentsusprofiilid ning uuendas ühiseid taotlusvorme. Lisaks alustati STARR-tehnika juurutamist. Selleks valmisid intervjuu läbiviimise vorm ning STARR-tehnika juhend, mis on avaldatud Primuse koduleheküljel.

Lihtsustamaks tagasiside küsimist VÕTA taotlejatelt, nõustajatelt ja hindajatelt valmis ka keskne tagasisideküsitlus, mida kõik partnerid saavad vabalt kasutada.

2011 oli aasta, mil Primuse raames hakati toetama koolide õppeinfosüsteemide arendusi, eelkõige e-taotlusvormide väljatöötamist VÕTA statistika kogumise lihtsustamiseks. Need arendustööd jätkuvad ka 2012. aastal, mil peaks valmima keskne EHISE arendus VÕTA ja mobiilsusinfo kogumiseks.

Hea meel oli näha, et laienes VÕTA põhimõtete liitunute ring. Kui 2010. aastal liideti VÕTA põhimõtte Rakenduskõrgkoolide Rektorate Nõukogu kvaliteedileppega, siis 2011. aastal tegi sama ka Rektorate Nõukogu. Lõplikult sai valmis ka põhimõtete rakendusjuhend ehk VÕTA käsiraamat õppeasutustele, mis on osutunud äärmiselt populaarseks nii kõrg- kui kutsehariduses ning leiab kindlasti laialdast kasutust ka järgmistel aastatel.

Aprillis viidi läbi VÕTA nädal, mis mõnevõrra väiksemale mahule vaatamata kujunes edukaks. Erinevalt eelmisest aastast toimusid VÕTAt tutvustavad infopäevad seekord ka väljaspool kõrgharidusasutusi ning seminare korraldati lisaks potentsiaalsetele taotlejatele ka kõrgkoolide õppejõududele ja teistele töötajatele.

Olime ka rahvusvaheliselt aktiivsed – VÕTA eksperdid tegid neli õppereisi välismaale, osalesid mitmel konverentsidel ning VÕTA koordinaator valiti üle-Euroopalise VÕTA võrgustiku (ERPL) juhtnõukogusse.

Valdkonna kiirele arengule ja tulemuslikule tööle osutab see, et 2010. aasta jooksul tõusis VÕTA rakendamise sagedus 2009. aastaga võrreldes 4.3%.

2011 saavutused

- Valmis VÕTA käsiraamat – juhend õppeasutustele, kuidas ehitada üles VÕTA põhimõtetele vastav VÕTA süsteem
- Viidi läbi VÕTA hindajate koolitused 295 osalejale, nõustajate koolitused 49 osalejale ning eneseanalüüsi kursused 311 osalejale. Lisaks viidi läbi 64 erinevat VÕTA-alast seminari 1491 osalejale ning 79 VÕTA infopäeva kokku 1218 osalejale
- Töötati välja ühtne VÕTA tagasisideküsimustik ning hindaja ja nõustaja kompetentsusprofiilid, uuendati taotlusvorme ning valmis STARR-tehnika rakendamise juhend

2012 eesmärgid

- Viia lõpule EHISE arendus VÕTA ja mobiilsusstatistika kogumiseks, et VÕTA statistika kogumine muutuks automaatseks ning usaldusväärsemaks
- Piloteerida VÕTA välishindamist – süsteemi, kus väliseksperdid analüüsivad kooli koostatud eneseanalüüsi ning kooli VÕTA süsteemi vastavust VÕTA põhimõtetele
- Liita VÕTA portaali tudengiveebiga, kaasajastada VÕTA hindaja juhend

Ainult 1 küsimus:

Mis oli kõige olulisem või kõige enam arendav sündmus või tegevus VÕTA valdkonnas 2011. aastal?

Mari-Liis Keskaik, Tallinna Ülikool

Minu jaoks on kõige arendavamad tegevused ja sündmused VÕTA valdkonnas seotud kogemuste vahetamisega, kuna selle käigus saab leida lahendusi kitsaskohtadele ja ühtlustada taset ning muidugi tekib palju uusi ideid. 2011. aasta tegevustest tooksin välja ühisseminarid teiste kõrgkoolidega, VÕTA võrgustiku töö, meie ülikoolis toimunud VÕTA seminarid ja koolitused. Eraldi tõstaksin esile Tallinna Ülikooli Haapsalu kolledži projekti *Bridge Between Vocational and Higher Education (Validation and recognition of learning outcomes from vocational education to higher education)*, milles osaleb 7 partnerriiki. Projekt lisab VÕTale olulist rahvusvahelist mõõdet, kuna jagatakse parimaid praktikaid ja töötatakse välja ühiseid põhimõtteid. Rõõm on tõdeda, et Eesti on selles projektis oma VÕTA kogemustega paljuski suunanäitaja.

Triin Krünberg, Eesti Sisekaitseakadeemia

Pea oluliseks VÕTA tegevuseks 2011. aastal Sisekaitseakadeemias läbi viidud VÕTA taotluste, otsuste ja õpingukaardile kannete analüüsi, mille tulemusi võtsime arvesse VÕTA tingimuste ja korra muutmisel ning erinevate VÕTA osapoolte teavitamisel. VÕTA dokumentide vormistamise eri aspektidele pole seni suuremat tähelepanu pööratud. Analüüs osutas kitsaskohtadele dokumentide vormistamisel.

Strateegilise juhtimise suutlikkuse tõstmise toetamine kõrgkoolides

Kadrin Kergand, koordinaator juhtimise valdkonnas

Kui vaadata tagasi 2011. aastale, siis n-õ strateegilises plaanis on näha, kuidas programmi kõrgpunkt on nii eelarve kasutamise kui ka planeeritud tegevuste seisukohast ületatud. Võib öelda, et esmane suur entusiasm on asendanud heas mõttes igapäevase rutiiniga.

2011. aastal korraldati programmi rakendamise toetamiseks palju koolitusi. Koolitusteemad on olnud seotud nii juhtimise, kaasamise kui ka maksude, eelarve ja raamatupidamisega. Möödunud aastal lõpetas 22 kõrgkooli keskastme juhti viiest moodulist koosneva juhtimiskoolituse. Väga oluliseks on partnerid hinnanud arendusseminare, kus on käsitletud kooli strateegiaid ja arendusülesandeid. Kuna programmi Primus tegevused on oma sisult seotud pea kõikide kõrgkooli arengut puudutavate strateegiliste valdkondadega, on selliste seminaride toetamine olnud ka üks meie prioriteete.

Möödunud aastal toetati enam rakenduskõrgkooli. Rakenduskõrgkoolide rektorid käisid kogemusi omandamas Šveitsis ning õppeprorektorid alustasid regulaarsete kohtumistega, kus vahetati kogemusi ning arutati aktuaalseid kõrgharidusteemasid.

Esmakordselt korraldasime Primuse programmi tegevuste ühise võrgustikuseminari Vanaõue puhkekeskuses Viljandimaal. Kõikidele tegevustele ühine kohtumine aitab kaasa tegevuste omavahelisele sidustamisele ning süvendab kõrgkoolidevahelist koostööd igal tasemel. Lisaks 2012. aasta prioriteetide planeerimisele mõeldi võrgustikukohtumisel ka kaugemale tulevikule ehk järgmisele programmeerimisperiodile.

Kokku toimus strateegiategevuse raames 88 üritust (koolitust, seminari, infokoosolekut).

2011 saavutused

- On süvenenud rakenduskõrgkoolide koostöö eri tasanditel (sh õppeprorektorite koostöö)
- On omandatud rahvusvahelist kogemust, sh kõrgkoolijuhtide õppereisid, osalemine kaheksal väliskonverentsil
- Partnerite tegevuskavad on edukalt ellu viidud, eelarve on kasutatud eesmärgipäraselt

2012 eesmärgid

- Toetada programmi juhtimist ja rakendamist
- Täita võetud ülesandeid ja kohustusi vähemalt 95-protsendilisel

Ainult 1 küsimus:

Mis oli kõige silmapaistvam tulemus või sündmus 2011. aastal seoses Primusega?

Kadri Kiigema, Tallinna Ülikool

Strateegilise juhtimise tegevuse raames võib Tallinna Ülikooli 2011. aasta olulisemaks tulemuseks kahtlemata pidada kõigile ülikooli juhtidele suunatud arenguseminaride toimumist. Seminarid võimaldasid panustada ülikooli strateegilise juhtimise arendusse, omandada kaas-aegset juhtimistarkust ja tugevdada meeskonnatunnet. Koostöös Primuse büroo, Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga alustati ka 2012. aasta jaanuaris edukalt läbiviidud akadeemilistele juhtidele suunatud konverentsi korraldamist.

Eda Vahero, Lääne-Viru Rakenduskõrgkool

Kindlasti oli meie jaoks oluline osaleda projektis „Kvaliteedijuhtimine kõrgkoolis“. Enesehindamisraportit kirjutades mõtlesime fokuseeritumalt läbi organisatsioonis toimuvad protsessid ning täpsustasime mõdikuid, mille abil tulemusi esitada. Assessorite tagasiside oli meie jaoks motiveeriv ning ajendas sellel aastal alustama kolme parendusprojektiga.

2011. aastal alustasime koostööd teiste rakenduskõrgkoolidega. Leppisime kokku võimalikud koostööpunktid ning jätkame sel aastal ühiste rakendusuringute kavandamise ja VÕTA kogemuste vahetamisega.

Anneli Kannus, Tartu Tervishoiu Kõrgkool

Hindan Primuse toetust hädavajalikuks. Välisekspertide hinnangud õppekavadele oleksid ilma Primuse toetuseta jäänud nii mõnelgi puhul ilmselt saamata. Diskussioonid kvaliteedi üle ning kõrgkoolide omavaheline intensiivne suhtlus sel teemal käivitusid tänu kvaliteediprojektidele ja assessorite koolitusele. Koostöö ja teiste tegevusest õppimine on realiseerunud selle tegevuse kaudu.

Primuse võrgustike ühiskohtumisel arutati 2012. aasta prioriteete ja jagati kogemusi.

Foto: Maris Saar

Uuringute ja analüüside läbiviimine

Kadrin Kergand, koordinaator uuringute valdkonnas

2011 lõppenud projektid:
„EUROSTUDENT IV“ (Praxis);
 tulemused on avaldatud trükises „Eesti üliõpilaste eluolu 2010“
„Keskhariduse lõpetajate valikud“ (Praxis);
 tulemused on avaldatud trükises „Keskharidusega lõpetajate valikute uuring“
„Interkultuuriline sensitiivsus kui kaasaegses multikultuurilises keskkonnas toimetulekut mõjutav tegur“(KVÕÜA);
 tulemuste põhjal on valmimas teadusartikkel esialgse pealkirjaga *Monitoring the Intercultural Sensitivity Development in Military Higher Education*, mis esitatakse ajakirjale *Military Psychology*.
 Eestikeelne tulemuste kokkuvõte avaldatakse programmi koduleheküljel.

Kõrgharidusuuringute teabepäeval tutvustati 2010.–2011. aastal valminud uuringuprojekte.
 Fotod: Maris Saar

2011. aastal valmis 16 uuringut, mis on avaldatud erinevates trükistes (sh teaduspublikatsioonides).

Uurijad on oma tulemusi esitlenud 22 rahvusvahelisel konverentsil, lisaks on tulemusi tutvustatud erinevatel seminaridel ja infoüritustel, näiteks Riigikogu teabeskuse demokraatia töötoas **“Töötav tudeng – paratamatus või vaba valik”**.

Uuringuprojektide raames on valminud veel:

- Tartu Ülikooli loengukursus *Tunne iseennast: Praktiline sissejuhatus individuaalsete erinevuste psühholoogiasse I* (3 EAP) SOPH.00.547
- mõõtvahendid ja kasutusjuhendid: Kõnnumustike EE.PIP-NEO, RU.PIP-NEO ja Raveni kasvava raskusastmega maatriksite (SPM) kasutaja käsiraamatud. Koostajad: René Mõttus ja Jüri Allik
- veebipõhiste uuringute portaal <https://kaemus.psych.ut.ee/>
- mõõtvahendid, mille abil saab võrrelda erineva kultuuritausta ja sotsiaalse positsiooniga inimeste kultuuritundlikkust ja kavandada mooduseid interkultuurilise kompetentsuse tõstmiseks
- KVÕÜA uuringukeskkond, mida on kasutatud sisseastujate küsitlemiseks
- veebipõhine akadeemilise personali tööstressi test
- veebiõhised loengud õppejõududele tööstressist ning sellega toimetuleku viisidest

Tegevuse üks eesmärgi on kindlustada uuringute jätkusuutlikkus, et õpetamisprotsessi oleks võimalik süsteemselt seirata ka pärast programmi lõppu. Uuringute rahastamine on enamasti korraldatud projektipõhiselt (nt Eesti Teadusfondi grantid, programmi Primuse uurigutoetused jne). Et toetada uurijate võimekust taotleda eri projektideks rahastust ka pärast programmi lõppu, korraldati haridusuuringute suvekool. Suvekoolis harjutati teadusprojektide kirjutamist ning hinnati vastastikku üksteise projekte.

2011 saavutused

- Lõppes kolm uuringuprojekti
- Kokku valmis 2011. aastal uuringuprojektide raames 16 uuringut
- Uuringutulemusi on tutvustatud 22 rahvusvahelisel konverentsil

2012 eesmärgid

- Toetada ja jälgida vastalanud ning käimasolevaid uuringuid, tutvustada nende tulemusi
- Levitada uuringutulemusi (anda välja trükiseid ning planeerida artiklikogumiku väljaandmist)
- Haridusuuringute jätkusuutlikkuse tõstmiseks korraldada koos programmiga Eduko uuringute suvekool

Ainult 1 küsimus:

Mida on Primuse uurigutoetus võimaldanud uuringute valdkonnas ära teha?

Aasa Must, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused

Primuse uurigutoetus on võimaldanud algatada Eestis inimeste kultuuritundlikkuse uuringud, et kohendada selle alusel kõrgharidust paremini üleilmastumise väljakutsetega. Uuenduslikuks võib pidada osutamist kaitseväelaste kultuurikompetentsuse tõstmise vajadusele ja probleemide lahendamise otsimist koostöös teiste Euroopa teadlastega.

Primuse toel oleme saanud suhelda teiste sama valdkonna teadlastega maailmas, osaleda seminaridel ja konverentsidel, kus arutatakse kõige olulisemaid arenguid, kus on võimalik oma probleeme ja uuringutulemusi esitada ning saada rahvusvahelistelt kolleegidelt tagasisidet. Viimane on eriti oluline Eesti teadlaste arengu tagamiseks.

Helena Metslang, Tallinna Ülikool

Mitte-eesti emakeelega üliõpilased (nii kohalikud vene tudengid kui üha rohkem ka välismaalt tulnud) peavad eestikeelsel õppekaval õppides toime tulema suure hulga erinevate keelestiituatsioonide ja õppematerjalidega. Kuna kursuste materjali on vaja väga põhjalikult mõista ja ka üliõpilase tekstid ja ettekanded peavad olema väga kõrge keeletasemega, on kursuste ja studiumi edukas lõpetamine paljudele õppijatele suureks väljakutseks. Projekti EKAV eesmärk on mitte-eesti üliõpilaste keeleteo arendamine. Projekti käigus oleme välja selgitanud, millised on mitte-eesti tudengite probleemid Eesti ülikoolides õppejõudude ja tudengite endi arvates. Koostatud on põhjalik soovitusete pakett, kuidas ülikool saab mitte-eesti tudengite keelelist toimetulekut toetada. Valmimas on ka eesti keele kui teise keele kursuste õppevahend: akadeemilise keele teksti- ja videokogumik.

Õppija toimetuleku toetamine

Inga Kukk, koordinaator üliõpilaste tugiteenuste valdkonnas

Tartu kevadpäevade raames toimunud meelte päev kutsus üles märkama kaasõpilasi.

Tallinna Tehnikaülikooli tuutorid rebaseid abistamas. Fotod: Maris Saar

2011. aastat iseloomustasid eelkõige partnerkõrgkoolide mahukad tegevuskavad – programmi neljandaks tegevusaastaks on saanud selgeks, millised tegevused on kõige otstarbekamad esmakursuslaste ja teiste üliõpilaste eduka õppimise toetamiseks.

Kursus „Õppimine kõrgkoolis“ on kasutusele võetud 10 kõrgkoolis. 2010. aasta tagasiside põhjal täiendati ja ajakohastati kursuse e-tuge ning kursusel osales 450 üliõpilast. Kümnes partnerkõrgkoolis toetasid tuutorid esmakursuslaste kohanemist kõrgkooliõppega, 11 koolis korraldati nn esmakursuslaste eelnädalat ning 13 partnerkõrgkooli andsid välja tudengiteatmikke.

Üliõpilaste edasijõudmise toetamiseks on kõrgkoolides lisaks koolitustele korraldatud 123 õpi- ja karjäärinõustamise seminari 2903 osalejale. Seminarid on oluline tudengite toetamise vorm kõrgkoolides, kus kursust „Õppimine kõrgkoolis“ ei ole otstarbekas läbi viia õppekorralduse või õppijate eripära tõttu. Endiselt tegutsevad kõrgkoolides Primuse toel 3 täiskohaga ja 5 osalise tööajaga õpi- ja karjäärinõustajat.

Õpi- ja karjäärinõustajate võrgustiku seminaridel oli 2011. aastal oluliseks teemaks jätkusuutlikkus: kuidas tagada nõustamisteenuste kättesaadavus ning edukaks osutunud tegevuste (tuutorikoolitus, eelnädalad, tudengiteatmikud) jätkumine pärast programmi lõppu. Erivajadusega üliõpilaste jätkuva toetamise huvides on Primuse esindajad arutanud Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga toetuste süsteemi ümberkujundamise võimalusi.

2011 saavutused

- Esimese eestikeelse kõrgkooliõppe käsiraamatu „Õppimine kõrgkoolis. Tudengi käsiraamat“ väljaandmine
- Erivajadustega üliõpilaste stipendiumi sai 76 üliõpilast, Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit tunnustas programmi Primus tegevust liikumispuudega üliõpilaste toetamisel aunimetusega „Aasta tegu 2011“

2012 eesmärgid

- Eesti kõrgkoolide ning sisseastujate, üliõpilaste ja tööandjate teabeskeskkonna „Tudengiveeb“ sisu koostamine
- erivajadusega üliõpilaste toetussüsteemi ümberkorraldamine vajaduspõhiste õppetootuste süsteemi raames

Ainult 1 küsimus:

Mis oli teie koolis 2011. aasta olulisim edasimineku õppijate toimetuleku toetamise vallas?

Kaija Kumpas, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor

Eesti Ettevõtluskõrgkoolis Mainor (EEK) oli 2011. aasta õppija toimetuleku valdkonnas äärmiselt edukas, kuna esimese kõrgkoolina Eestis tegime algaja õppija kursusest „Õppekorraldus ja õpioskused“ EEK õppekavades kohustusliku baasaine. Kursusel saavad kõik esmakursuslased teadmisi EEK õppekorraldusest, kriitilisest mõtlemisest, enese- ja aja juhtimisest ning erinevatest õpioskustest, mis aitavad kõrgkoolis paremini toime tulla ning loodetavasti vähendada ka väljalangemist. Üliõpilaste tagasiside kursusele on olnud positiivne, mis annab kindluse, et tegemist on üliõpilastele vajaliku ainega.

Terje Veide, Tallinna Tehnikaülikool

2011. aasta oli TTÜ õppijate toimetuleku toetamise seisukohast oluline aasta. Sündis üliõpilaste nõustamistevõrgu koordineeriv TTÜ karjääri- ja nõustamistalitus, mis aasta jooksul pakkus tuge senisest poole rohkematele tudengitele ja koostööpartneritele. Üleülikoolilise nõustajate väljaõppe ning tiheda võrgustikutöö tulemusena korraldasime enamatele sihtrühmadele grupinõustamisi ja koolitusi ning alustasime uute tugitegevustega. Suuremateks projektideks olid grupivanemate süsteemi, tugitudengite süsteemi ning algajatele õppuritele suunatud erialasse sisseelamise programmi käivitamine. Hästi õnnestusid ka erivajaduste teemalised algajate õppurite infotunnid, kus sai end teemaga kurssi viia üle 500 õppuri ja töötaja.

Maiken Jaanisk, Tartu Tervishoiu Kõrgkool

2011. aastal toimus meie koolis oluline edasimineku tuutorluse valdkonnas. Lisaks kevadisele koolitusele korraldati tuutoritele esmakordselt sügisel supervisioone. Samuti töötati välja tuutorite tegevuskava ning nende edasise juhendamise ja nõustamise põhimõtted kõrgkoolis. Selliste tegevustega loodame kindlustada, et end õigustanud tegevused üliõpilaste toetamiseks jätkuksid ka pärast programmi Primus lõppu.

PROGRAMMI PRIMUS AASTA PARIMAD

Juba kolmandat aastat korraldab programm Primus oma partnerite seas konkursi, et tõsta esile ja märkida ära aasta kõige olulisemad saavutused programmi rakendamisel ning tunnustada partnereid ja nende töötajaid tõhusa koostöö eest programmi rakendamisel ning kolmanda taseme hariduse kvaliteedi arendamisel. Parimad valitakse kolmes kategoorias:

- edukas õppija
- programmi toel rakendunud õppekavaarenduse edulugu
- parim partner

Eduka õppija kategoorias on kolm alamkategooriat: aasta õppiv õppejõud, aasta õppejõudude koolitaja ja aasta koolitussõbralikem kõrgkool ja/või selle struktuuriüksus. Konkursil võib nominentideks esitada programmi partnereid ja nende töötajaid.

EDUKA ÕPPIJA PREEMIA

1) Aasta õppiv õppejõud

I preemia: Svetlana Ganina (Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused) ja Marge Täks (Tallinna Tehnika-kõrgkool).

Tunnustatakse tänukirjaga: Margus Niitsoo (Tartu Ülikool), Piia Post (Tartu Ülikool) ja Ülle Sihver (Eesti Maaülikool).

2) Aasta õppejõudude koolitaja

I preemia: Marge Kusmin (Tallinna Tehnikaülikool) ja Piret Kärtner (Tartu Ülikool).

Tunnustatakse tänukirjaga: James Edward Groccia (Tartu Ülikool) ja Katrin Karu (Tallinna Ülikool).

3) Aasta koolitussõbralikem kõrgkool ja/või selle struktuuriüksus

I preemia: Tallinna Tehnikaülikool.

Tunnustatakse tänukirjaga: Eesti Mereakadeemia ja Tartu Ülikooli loodus- ja tehnoloogiateaduskond.

PROGRAMMI TOEL RAKENDUNUD ÕPPEKAVAARENDUSE EDULUGUDE KOOSTÖÖPREEMIA

Tunnustada tänukirjaga: Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused, Tartu Kõrgem Kunstikool, Eesti Sisekaitseakadeemia.

PARIMA PARTNERI VALIMINE

I preemia: Eesti Sisekaitseakadeemia.

II preemia: Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia.

Tunnustatakse tänukirjaga: Tallinna Ülikool, Eesti Maaülikool.

Parimatest parimad valis konkursikomisjon, millesse kuulusid Heikki Päeva Estonian Business School'ist, Ija Stõun Tallinna Tehnikaülikoolist, Helen Põllo Haridus- ja Teadusministeeriumist ning Anneli Lorenz, Kadri Kergand, Karin Ruul, Maiki Udam, Regina Borissova ja Urve Vool Sihtasutusest Archimedes.

Aasta õppiv õppejõud

MARGE TÄKS | Tallinna Tehnikakõrgkool

Mulle on alati meeldinud õppida, kuid viimased aastad, mil olen peamiselt õppinud õppimist ja õpetamist, on olnud eriti tähenduslikud. Kolm aastat tagasi, kui asusin tööle Tallinna Tehnikakõrgkoolis, haarasin võimalusest osaleda erinevatel Primuse koolitustel. Tundsin, et pärast pikki aastaid erasektoris töötamist vajasin abi oma metoodilise kompetentsi tõstmiseks, ja Primuse koolitused sobisid selleks suurepäraselt.

Üsna varsti pärast minu tööleasumist tehnikakõrgkooli alustasime ettevõtlusõppekava mooduli arendamisega (tegevus 2). Tänaoleks oleme seda tööd meeskonnaga teinud 2,5 aastat. See projekt on toetanud nii minu personaalset kui kogu meie tiimi arengut ning pakkunud samal ajal õpikogemuse, mis on muutnud nii meie enda kui meie tudengite elu põnevamaks ja rohkem väljakutseid pakkuvaks. Ühtlasi sillutas see projekt minu jaoks tee Tartu Ülikooli haridusteaduste doktoriõpingute juurde.

Keeruline on esile tuua mõnd konkreetset õppimist ja õpetamist toetavat Primuse koolitust, kuna igaühel neist on olnud oma roll minu arengus õppijana. Eriti väärtustan siiski osalemist mentorõppejõudude programmis, tänu millele on seniõpitu omandanud minu jaoks senisest sügavama ja laiema tähenduse ning olen saanud võimaluse näha oma kolleege ja tudengeid uue pilguga.

Tänaoleks olen aru saanud, et hetkest, mil asetame end õppejõuna õppija rolli, hakkame paremini mõistma oma tudengite vajadusi ja õppimist ning see omakorda annab meile võimaluse areneda – võimaluse elukestvaks õppeks.

ÜLLE SIHVER | Eesti Maaülikool

Programm Primus pakub nii erialaseid kui ka isiksuslikke arenguvõimalusi. 2011. aastal korraldasime ülikoolide keelekeskustega koostööd võõrkeeleoskuse hindamise alal. Keeleoskuse hindamine on kompleksne protsess, mis sisaldab kuuel oskustasemel keele nelja osaoskuse eraldi analüüsi, kusjuures oluline on tagada hindamisülesannete adekvaatsus, st valiidsus (möödame seda, mida mõõta tahame) ja reliaablus (tulemused on usaldusväärsed, st stabiilsed ja korreleeruvad). Sestap korraldasime aasta põhiüritusena viiepäevase koolituse "Võõrkeelte õpetamise ja testimise tasemetel ühtlustamine kõrghariduses vastavalt Euroopa Nõukogu keeletasemetel süsteemile" ja jätkame ülesannete koostamise ja vastuste hindamise harjutamist jätkukoolitusel 2012. aastal.

Hea lektor näeb eriala õpetades õppijas sära ja kolleegis isiksust. Osaledes Primuse programmis "Mentorlus kõrgkoolis", olen saanud suurepärase võimaluse avardada oma sotsiaalset horisonti ning hindamatu oskuse kuulata kolleegi, analüüsida kitsaskohti ja tuua esile meie eduelamusi kõrgkoolitöös.

MARGUS NIITSOO | Tartu Ülikool

Olen õpetamist pidanud oma südameasjaks juba esimesest kursusest, kui juhtusin kuulama informaatika didaktika kursust, mida õpetasid mu praegused kolleegid Anne VILLEMS ja Eno TõNISSON. Nende entusiasm oli väga inspireeriv ning see suunas ka mind otsustama just õppejõu karjääri kasuks. Praegu töötan ülikoolis korralise õppejõuna juba neljandat aastat.

Avastasin programmi Primus ning selle raames pakutavad tasuta koolitused alles pisut vähem kui aasta tagasi. Haarasin aga võimalustest kohe kinni. Kuna instituudi juhatus oli võtnud vastu otsuse laieneda ning võtta tööle uusi noori õppejõude, leidsin, et neile peaks kindlasti looma tugisüsteemi. Nii käisin ise suvel mentorite koolitusel ning hakkasin värskete õppejõududega iga nädal seminari pidama. Leian, et see oli üks paremaid otsuseid, mida seni teinud olen, sest mitmed kollektiiviga liitunud noored sattusid samuti õpetamisest vaimustusse ning seminar on aidanud hoida nii nende kui ka mu enda motivatsiooni selles vallas arenedes.

Aasta õppejõudude koolitaja

KATRIN KARU | Tallinna Ülikool

Minu kui õppejõu elukäik on pakkunud lõputult võimalusi õppimiseks. Üheks väljakutseks end arendada on olnud juba kümme aastat tegutsemist õppejõudude koolitajana koos andragoogika osakonna kolleegidega.

2011. aasta on olnud rikas aasta. Primus on andnud võimaluse kohtuda nendega, kes hoolivad oma tööst ning väärtustavad õppijat ja ennast õppejõuna. Need kohtumised on alati oodatud, nendes on ruumi kogemuste jagamiseks ja kogemiseks ning mõtlemiseks ja mõtestamiseks. Mida tähendab õpetamine, kui räägime ülikoolis õppimisest, mis on (ÜLI)õppimine ja kes on (ÜLI)õppija? Minus kui õppejõus ja õppejõudude koolitajas on palju mõtteid tekitanud andragoogika osakonnas 2011. aastal Primuse raames käivitatud uuringu "Üliõpilaste tajutud muutused õppejõudude õpetamispraktikas" tulemused ja analüüs. Mõndagi on saanud selgemaks, kuid mitmed tähelepanekud selle kohta, kuidas ülikoolis õppimist ja õpetamist toetada, on jäänud seni kasutamata.

Olen õnnelik, sest teen seda, mis mind inspireerib ja innustab, võimaldab koostööd ja dialoogi. Olla ülikoolis õppejõud ja õppejõudude koolitaja on minu jaoks privileeg, väärtus ja vastutus.

MARGE KUSMIN | Tallinna Tehnikaülikool

Mulle on väga olulised õppimise ja õpetamisega kaasnevad positiivsed emotsioonid. Õppurina meeldib mulle, kui auditooriumi ees seisja naudib situatsiooni: ta on vaimustuses teemast, millest räägib, tema silmad säravad ning ta suudab sütitada ka kõige passiivsemad õppurid ehk nagu ütleb TTÜ professor Vello Kukk: "Tudengite kaasamiseks peab iga (õppe)tund olema nagu teatrietendus".

Tänu programmile Primus olen osalenud väga mitmel koolitustel, kus lisaks õpetatavale teemale olen saanud jälgida parimate koolitajate õpetamismeetodeid ning sobitanud neid oma tööde-tegemistega. Kõige meeldejäävam õppejõud on olnud Angi Malderez, kelle koolituselt "Mentor Development workshop" pärineb järgnev võrdlus:

Õpetamine on nagu luige liuglemine järvel - kõrvalseisja saab nautida luige elegantset ja graatsilist liikumist veepinnal, aga tal pole aimugi, kui tugevalt pladistavad luige jalad allpool veepinda.

PIRET KÄRTNER | Tartu Ülikool

Enamasti on mu koolituste sünnilugu olnud seotud minu sooviga ise midagi juurde õppida. See on pannud mind didaktikaalast kirjandust lugema ja oma õpetamiskogemust reflekteerima. Seejärel olen tahtnud õpitut ka teiste kolleegidega jagada ning nende kogemusest õppida. "Tõhustatud loeng" ja "Üliõpilaste uurimistöde juhendamine ja tagasisidestamine" on kaks kursust, mis just nii on tekkinud ja juba mitmete aastate jooksul ka kolleegidele huvi pakkunud. Mõõdunud aastal hakkasime koos haridus- ja sotsiaalteaduskonna õppejõududega tegema kõrgkooliõpikute koostamise koolitust. Kuna olen oma kirjastaja Leelo Kingisevaga koos töötanud välja eesti keele kui teise keele õpikute sarja metoodilise kontseptsiooni ning nende raamatute kirjutamist juhendanud, siis nüüd kasutame saadud kogemust ära ja koolitame koos tulevase ja praeguse kirjutajaid, kes on oma südameasjaks võtnud eestikeelsete kõrgkoolimaterjalide loomise.

Väga rikastav on olnud nende kursuste läbiviimine erinevates õppeasutustes, sest tihti sütitavad mõned ideed korraga mitmeid inimesi ja juba koolituse käigus hakatakse mõtlema nende rakendamise üle. Samas on oma võlu ka neil koolitustel, kus koos on erinevate kõrgkoolide ja valdkondade õppejõud, sest alati kuulatakse huviga seda, mida erinevatest kõrgkoolidest pärit õppejõud õpetamisest või juhendamisest arvavad.

JAMES E. GROCCIA | Tartu Ülikool

Mul oli au veeta 2011. aasta sügissemester Ameerika Ühendriikide Fullbrighti stipendiaadi ja külalisprofessorina Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudis. Sain toetada instituudi töötajaid erinevate kursuste läbiviimisel, mille eesmärk oli tõhustada õppetööd ülikoolis akadeemilise arendustöö abil. Juhtisin töötube ja tegin ettekandeid mitmel teemal: hea õpetamise põhimõtted, rühmas õppimise ja õpetamise meetodid, hindamistehnikad, haridustehnoloogia kasutamine õppimise toetamiseks, akadeemiline edukus ja õpioskused, õpetamise eetika ning eetika õpetamine. Tegin koostööd eri asutuste ja organisatsioonidega Tartus, Tallinnas ja Pärnus. Oma kogemuse põhjal võin öelda, et Primus on väga selgelt toimunud katalüsaatorina kõrghariduse arendamisel kogu Eestis. Rahalist ja korralduslikku tuge pakkudes on Primus innustanud õppejõude avastama uusi õpetamismeetodeid ning ka võimalusi üliõpilaste õppimise hindamiseks. Selle toeta oleksid Eesti kõrghariduse paremaks muutmiseks astunud sammud võtnud märksa enam aega.

Olen väga rahul, kui sain oma tööga Primuse ja oma Tartu Ülikooli kolleegide panust täiendada. On ju meie ühine eesmärk pakkuda kõigile Eestis õppivatele üliõpilastele kõrgeimal tasemel õpet ja õpikogemusi.

Aasta koolitussõbralikem kõrgkool või selle struktuuriüksus

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOI | Ija Stõun

Kui kellelgi puudub naeratus, siis kingi talle enda oma!

Tallinna Tehnikaülikooli peahoonesse sisenejat tervitab laia naeratusiga igavese üliõpilase Juliuse kuju. Julius kingib oma naeratus igale sisenejale olenemata sellest, kas sisenejaks on tulevane või juba õppiv tudeng, õppejõud, töötaja või külaline. Inimestevahelises suhtlemises on naeratus sõbralikkuse märgiks. Mis teeb aga ühest ülikoolist koolitussõbraliku?

Läbi aegade on eestlasi peetud kinnisteks inimesteks, kes oma tundeid eriti välja ei näita. See aeg on õnneks ümber saamas. Ülikooli tööle asunud noored on tegusad, rõõmsameelsed ja avatud. Ühes teadusasutuses ei ole see teisiti enam mõeldav. Maailm on muutunud ja õnneks muutume meie koos maailmaga. Juba praegu õpib TTÜs ligi 640 välisüliõpilast ning töötab 74 välisõppejõudu ja teadurit. Kui oleksime tõredad ja ebasõbralikud, siis ei saaks me kindlasti nii suurtest arvudest rääkida.

Oma sõbralikkust on raske hinnata – seda peavadki tegema teised. Programmi Primus 2011. aasta parimate konkursil valiti Tallinna Tehnikaülikool partnerite hulgast koolitussõbralikema kõrgkooli preemia kandidaadiks. See on kahtlemata tunnustus kogu ülikoolile ning viib mõtted meie organisatsioonikultuurile. Organisatsioonil toimivad normid ja väärtused on need, mis kujundavad meeskonnaliikmete käitumist ja hoiakuid ning peegelduvad ka väljapoole. Tallinna Tehnikaülikooli väärtusteks on avatus ja uuendusmeelsus, koostöö ja professionaalsus. Samas jääksid nimetatud väärtused vaid sõnadeks, kui ei oleks kollektiivi, kes sõnadele sisu annab.

Programmi toel rakendunud õppekavaarenduse edulugude koostööpreemia

KAITSEVÄE ÜHENDATUD ÕPPEASUTUSED | Kolonelleitnant Enno Mõts

Meie õppeasutus on suuresti sõjaväelaste maailm, kus õppuriteks on kaitseväeteenistuses olevad kadetid ja kuulajad ning ka enamik õppejõude on vormikandjad. Õppeasutuse "tsiviilsfäär" eristub sellest ja meie igapäevaelu väljakutseks on nende kahe liini lõimimine.

Õppekavade arendamine Primuse programmi raames andis lisavõimaluse liita meie töökollektiiv ühist eesmärki sihtivaks tervikuks. Programmi raames läbi viidud õppekavaarenduse seminarid osutusid väga produktiivseks, aga mitte ainult. Kuulujutt, et tsivilistid ja sõjaväelased on mõõtmata erinevad ning neid ei saagi ühise vankri ette rakendada, hajus vastupanuta. Ühisseminaridel osalemine oli vabatahtlik ning see, et enamik oodatutest tuli kohale ning võttis rühmatöödest ja aruteludest aktiivselt osa, osutas nende huvile ja sisemisele motivatsioonile teha koostööd ja ajada ühist asja. Ühiselt sündisid ideed käivitada mentorluse ja tunnivaatluste süsteem, et toetada uute õppejõudude ladusamat sisseelamist, vahetada kogemusi ja avardada ühtlasi võimalusi erinevate ainete paremaks omavaheliseks seostamiseks. Nii löödi mitu kärbest ühe hoobiga: väljundipõhiste õppe- ja ainekavade koostamine ning sisulise koostöö aktiveerimine õppiva organisatsiooni kontseptsiooni rakendamiseks.

Aasta partner

EESTI SISEKAITSEAKADEEMIA | Krista Haak

Primus on loonud Sisekaitseakadeemia jaoks soodsa keskkonna järjepidevaks koostööks tööandjate, partnerkoolide, üliõpilaste ja mitmete teiste huvipooltega ning võimaldanud areneda nii organisatsioonil tervikuna kui töötajatel individuaalselt erinevate koolituste, seminaride, töörühmade, koostöövõrgustike ja muude asjalike ürituste kaudu. Organisatsiooni arengule on viimastel aastatel ennekõike kaasa aidanud sisukad kvaliteediprojektid ja mitmed õnnestumised õppekavaarenduses.

Õppekavaarenduses tahaks ära märkida politsei uut 3-aastast õppekava, mis on esmakordselt andnud võimaluse omandada politseiniku baasharidust rakenduskõrgharidusõppes. Õppekava loodi tihedas koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga lähtuvalt nende kui tööandja vajadustest. Seetõttu võib loota, et akadeemia lõpetavad politseiametnikud suudavad täita ühiskonna püstitatud ülesandeid ja ootusi.

Teise olulise tegevusena sai Primuse toel 2011. aastal ette võetud mahukas töö praktikakorralduse ühtlustamiseks. Töötasime välja ühtse praktika tagasisideküsimumstiku üliõpilastele, mis võimaldab välja selgitada üliõpilaste ootused ja vajadused seoses praktikaga, sealhulgas praktika koolipoolse korraldamisega, tööandjate poolse juhendamise ja praktikaga õpiväljundite saavutamise. Projekti tulemusena loodi akadeemia kõikides kolledžites praktikakoordinaatorite ametikohad ning ühtlustati praktika nõuded ja regulatsioonid. Praktikakorralduse teema osutus akadeemia jaoks väga oluliseks ning sellega tegelemine sai positiivset tagasisidet nii kolledžitelt, üliõpilastelt kui ka tööandjalt.

EESTI MAAÜLIKOO | Aire Urbanovitš

Eesti Maaülikool on Primuse raames õppejõude koolitanud, õppekavaarendusega tegelenud ja üliõpilaste tugiteenuseid korraldanud juba 2008. aastast. Nüüdseks on Primusest saanud väga suur abiline Maaülikooli erinevate tegevuste toetajana ülikoolile oluliste valdkondade arendamisel. Väga oluliseks peame tänu Primuse tegevustele tugevnenud kõrgkoolidevahelist ja koolisisest koostööd.

Tänu Primusele oleme saanud oma kooli tuua erinevaid välisõppejõude, ülikooli töötajad on saanud käia õppereisidel uusi kogemusi omandamas. Väga populaarsed on õppejõukoolitused, eriti keelekoolitused. Parandatud on praktikakorraldust ning suurenenud on koostöö tööandjate ja vilistlaste ning ka teiste ülikoolidega.

Õppejõudude jaoks on tõsiselt "pähklik" õppeainete õpiväljundite koostamine, väljundipõhine õpetamine/õppimine ja väljundipõhine hindamine. Selle kõigega on algust tehtud, aga oleme mõistnud, et õppekavaarendus vajab aega ja kogemusi ning tagasisidet üliõpilastelt – õppekava on nagu Tallinna linn, mis ei saa kunagi valmis.

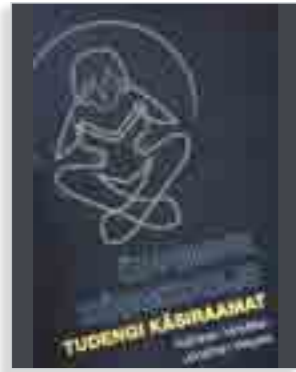
Esmakordselt toimus möödunud aastal Maaülikoolis VÕTA eneseanalüüsi koolitus, mille sihtgrupiks olid veterinaaria erialala välisüliõpilased. Osalejad andsid koolitusele väga kiitva hinnangu ja plaanime seda jätkata ka järgnevatel aastatel. Maaülikooli välja töötatud esmakursuslaste teatmik-kalendri ülesehitus on olnud eeskujuks ka teistele Eesti kõrgkoolidele. Üliõpilastele mõeldud koolitustest on populaarsemad olnud Primuse programmi toel toimuvad üliõpilasesinduse meeskonnatöö ja enesearenduse koolitused ning ka VÕTA alaste teadmiste edendamine.

TALLINNA ÜLIKOO | Katri Lõugas

Tallinna Ülikooli 2011. aasta tegevustest väärivad enim esile tõstmist personali arendus- ja mobiilsuskeskuse käivitamine ning juhtide arengukava seminarid, mille raames loodi ülikooli visiooniraamistik, mõtestati põhiväärtusi, täpsustati prioriteete ja määratleti võtmenäitajad. Kindlasti ei saa vähemtähtsaks pidada jätkuvaid koolitusi õppejõududele ning Haapsalu Kolledži osalemist kvaliteedijuhtimise protsessis. Tallinna Ülikooli jaoks on Primus programm saanud aastatega väga omaks. Kui programmi algusaastatel tuli ette eriarvamusi programmi eesmärkide saavutamise viisidest, siis nüüdseks on jõutud ühiste arusaamadeni ning elluviija ja ülikooli vaheline suhtlus on konstruktiivne ning teineteist toetav. Koostöö Primuse büroo koordinaatoritega on ülikoolipoolsete koordinaatorite sõnul väga positiivne – alati kiire ja konkreetne.

Võib öelda, et programmis osaletud aastatega on Tallinna Ülikoolis Primusega tegelevad inimesed saanud kogemuse, mis aitab meil oluliselt efektiivsemalt ja eesmärgipärasemalt programmivahendeid kasutada. See tähendab, et me suudame paremini ühildada programmi eesmärke ülikooli arenguvajadustega. Kindlasti on programmi eduka elluviimise ja koordineerimise taga ka mõned aastad tagasi sisse seatud programmi juhtimisskeem ülikoolis, kus alategevuste koordinaatorid, rektoraadi liikmed ja valdkonna spetsialistid moodustavad programmi juhtnõukogu, millel on programmi tegevuste osas nii nõuandev kui otsustav roll.

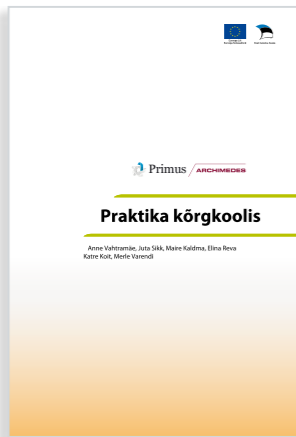
Raamatud 2011

Õppimine kõrgkoolis. Tudengi käsiraamat.

Kathleen McMillan ja Jonathan Weyers
SA Archimedes

Raamatu esmane sihtrühm on tulevased ja praegused tudengid, kuid see sisaldab nõuandeid ka õppejõududele ja nõustajatele. Raamat käsitleb kõiki kõrgkooliõppes olulisi oskusi: õpingute kavandamist, akadeemilist kirjaoskust, kordamist ja eksamiteks valmistumist, eri õppetöö vorme, lõputöid jne. Käsiraamatu sisu, selles esitatud näited ja juhised on kohandatud Eesti kontekstile.

Praktika kõrgkoolis

Anne Vahtramäe, Juta Sikk, Maire Kaldma, Elina Reva, Katre Koit, Merle Varendi
SA Archimedes

Juhendmaterjal annab juhiseid ja mõtteid, kuidas korraldada tulemuslikku ja eesmärgistatud praktikat nii, et selles protsessis osalevad kõik osapooled – õppija, õppejõud ja praktikakoha poolne juhendaja.

Juhendmaterjali alusel toimuvad ka koolitused koolide praktikajuhendajatele.

Eesti kõrgkoolide 2009. aasta vilistlaste uuring

Raul Eamets, Kerly Krillo, Aivi Themas
SA Archimedes

Uuringu lõppraport toob välja 2009. aastal kõrgkooli lõpetanute vahel läbiviidud uuringu olulisemad tulemused. Vilistlasuuringus osales 2187 vilistlast 14 kõrgkoolist. Uuringu teemadeks olid kõrgkooli õpingud ja praktika, omandatud pädevused, töötamine õpingute ajal, õpingute jätkamine, toimetulek tööturul.

Üliõpilaste töötamise fenomen Eesti kõrghariduses

Eve Mägi, Anne Aidla, Anne Reino, Krista Jaakson, Laura Kirss
SA Archimedes

Õpingute kõrvalt töötamine on tänapäeval kujunenud üsna tavaliseks üliõpilaselu osaks, mis saab sageli alguse juba enne kõrgkooliõpinguid. Uuringu eesmärgiks oli analüüsida täistööajaga töötavate ja päevases õppes riigieelarvelisel õppekohal täiskoormusega õppivate bakalaureuseõppe üliõpilaste töötamise motivatsiooni, õpi- ja töömustreid ning mõlema tegevuse ühendamise tagajärgi. Uuringu tulemused viitavad üsna selgelt, et kõrghariduse ressursside kasutamine ei ole kõige otsustav, kui pooled täiskoormusega õppivad üliõpilased töötavad samaaegselt õpingutega täistööajaga ametikohal.

VÕTA käsiraamat

Siret Rutiku, Inga Vau, Raul Ranne
SA Archimedes

VÕTA põhimõtete rakendusjuhend ehk VÕTA käsiraamat on abiks VÕTA juurutamisel ja parendamisel Eesti õppeasutustes lähtuvalt kokku lepitud VÕTA põhimõtetest ja headest tavadest. Käsiraamat on suunatud esmajoonelisele VÕTA korraldusele, kvaliteedi, arendamise jmt eest vastutavatele töötajatele, ent on kindlasti mõistetav ja kasulik nt tööandjatele, kutset andvatele asutustele, hindajatele ning teistele, kes oma igapäevatoos VÕTAGa kokku puutuvad.

Eesti üliõpilaste eluolu 2010

Laura Kirss, Mihkel Nestor, Hanna-Stella Haaristo, Eve Mägi
SA Archimedes ning Haridus- ja Teadusministeerium

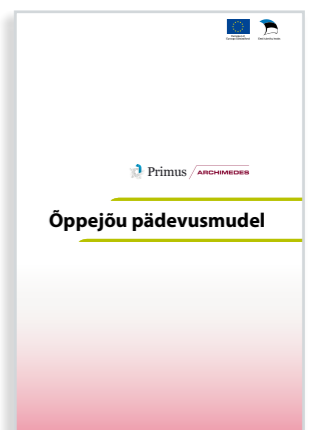
Praeguseks on EUROSTUDENTi uuringut tehtud neljal korral alates 2000. aastast. Eesti on oma andmetega osalenud kahes viimases uuringus – EUROSTUDENT IIIs (2008) ja EUROSTUDENT IVs. Uuringu neljandas voorus osales 25 Euroopa riiki ning vaatluse all oli ligi 250 indikaatorit üliõpilaste elu kaheksa valdkonna kohta: demograafilised karakteristikud, ligipääs kõrgharidusele ja ligipääsuteed, sotsiaal-majanduslik taust, majutustingimused, sissetulekud ja toetused, kulutused, töötamine ja ajakasutus ning rahvusvaheline mobiilsus.

Õppejõu pädevusmudel

SA Archimedes

Pädevusmudel on töövahend, mis peaks aitama õppejõul oma senist tegevust ja arengut analüüsida ning otsustada, millises suunas end edaspidi täiendada. Kõrghariduse kvaliteedi tagamisel on õppejõududel oluline roll. Samas ei ole Eestis seni eriti tähelepanu pööratud õppejõudude professionaalse arengu uurimisele ega toetamisele. Õppejõu pädevusmudeli eesmärk on teadvustada, kui mitmetahuline on õppejõu töö – see ei hõlma ainult teadus- ja õppetööd. Pädevusmudelis on detailselt kirjeldatud õppejõu erinevad tegevused viiel tasemel. Ei eeldata, et õppejõud omab kõiki pädevusi tiptasemel, pigem oleneb see tema ametikohast ja töö iseloomust.

Konverentsid 2011

„Kas õpetamine on kunst või teadus?“

23.–24. jaanuaril Tartus Dorpati konverentsikeskuses toimunud konverentsi eesmärgiks oli kujundada Eesti õppejõududes valmisolekut oma õpetamiskursusi arendada ja uurida. Huvi konverentsi vastu ületas ootused – planeeritud 300 osaleja asemel oli osalejaid 370.

Fotomeenus ja osalejate tagasiside konverentsilt

- Õppemeetodite tõhusus oleneb kasutajast ja kuivõrd on nende meetodite kasutamine mõtestatud.
- Õpetamine on teadus.
- Üksteiselt õppimine on oluline ja annab kollektiivis lisaväärtust.
- Oluline on, et õppejõud ise sooviks olla parem!
- Selleks, et muuta ülikoolis õppimine kaasavamaks, tuleb vähendada auditorset mahtu.
- “Hei, ma õpetasin oma koera vilistama!” – “Ma ei kuule midagi!” – “Ma ütlesin, et ma õpetasin, ma ei ütelnud, et ta õppis!”. See professor Groccia ettekandes kasutatud koomiks andis mulle palju mõtteainet. Olen uusi võtteid tagasiside ja õppimise hindamise kohta rakendanud juba alanud semestril oma töös.
- Tunnid elavamaks – vähem magamist!
- Loengus ei pea õppejõud ainult rääkima oma osa.
- Personaalne suhtlemine oma valdkonna inimestega on oluline.
- Õpetamine on mõnus siis, kui õppejõud seda ise ka naudib.

Fotod: Laur Kaarna

- Oluline on jagatud arusaamine – pean tegema kõik selleks, et kõik mõistaksid ühtemoodi.
- Aktiivne/õppijat kaasav õppimine on efektiivsem õppimise vorm.
- Kriitiline mõtlemine on õpilase arengu ja õppimise liikuvjõud.
- Pigem sain kinnitust, et olen õigel teel ja ka mujal on hakatud nii õpetama, nagu ma olen õpetanud. Oma kogemusi reflekteerides tekkis mitu uut mõtet oma kursuste täiendamiseks.
- Mitte iga õpetaja ei saa olla hea pedagoog.
- Loengu ettevalmistamine ei seisne ainult slaidide koostamises. Mentorlus on väga oluline õppejõu arengu toetamisel.
- Loovus õpetamisse.
- Õpetaja peab olema kogu aeg arenemisvõimeline, kuna auditorium ei ole kunagi püsiv, st avatud uudsetele õpetamismetoodikatele ja olema kriitiline olemasolevate õppematerjalide suhtes.
- Aktiivõpet ja seminare on võimalik läbi viia ka 300 ja 500 pealise kuulajaskonnaga.
- Tudengite tähelepanu võitmine muutub üha keerulisemaks, kuna uued põlvkonnad on üha enam multifunktsionaalsed ja tehnoloogialembesemad, st õppemetoodikates saab seda trendi väga edukalt ära kasutada.
- Õppejõud on sarnased olenevate riigist. Inglise keele oskus pole vajalik mitte ainult mobiilseks, vaid ka Eestis erialaseks tegetsemiseks.
- Õppejõududele on oluline jagada muljeid edukast õpetamisest.

Fotod: Laur Kaarna

Rakenduskõrgkoolide konverents „Kutsekvalifikatsioon

– pomm või komm?“

Rakenduskõrgkoolide traditsiooniline arvult kuues kevadkonverents toimus 26. aprillil Tallinnas Elqoteci tootmishoones. Konverentsil arutati kutsekvalifikatsiooni olemuse, erandite, erisuste ning vajaduste üle nüüd ja tulevikus seoses Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga.

Foto: Mati Lukas

Tartu Tervishoiu Kõrgkooli juubelikonverents „Väärtused tervises ja hariduses“

Enam kui 200 osalejaga rahvusvaheline konverents toimus 24. novembril 2011. Viimastel aastatel on väärtuste teema muutunud aktuaalseks kogu ühiskonnas. Tervishoiu kutsealasid õpetavas kõrgkoolis on väärtused püsiva tähelepanu all nii tulevaste tervishoiutöötajate hoiakute kui ka elanikkonna tervisekäitumise kujundamisel. Konverentsi ettekannetes käsitleti professionaalse eetika teemasid pedagoogikas ja tervishoius, tervishoiu valdkonna hariduse globaliseerumist kui väärtust ning elanikkonna tervise väärtust.

Foto: Tartu Tervishoiu Kõrgkool

Eesti Üliõpilaskondade Liidu konverents „Õppijakeskne õpe – kas Eestis võimalik?“

Eesti Üliõpilaskondade Liidu 20. sünnipäeva konverents toimus 19. novembril 2011. Konverentsi ligi saja osaleja seas oli nii õpilasi, tudengeid, kõrgkoolide vilistlasi kui ka õppejõude. Konverentsi eesmärk oli tõstatada õppijakeskse õppe teematika Eestis ning saada sellele laiemat kõlapinda. Ettekannetes kajastati õppijakeskse õppe kogemusi nii Eestist kui mujalt Euroopast, vaadeldi üliõpilase ja õppejõu rolli ning arutati ka selle üle, mis kasu saab õppijakesksest õppest ühiskond tervikuna.

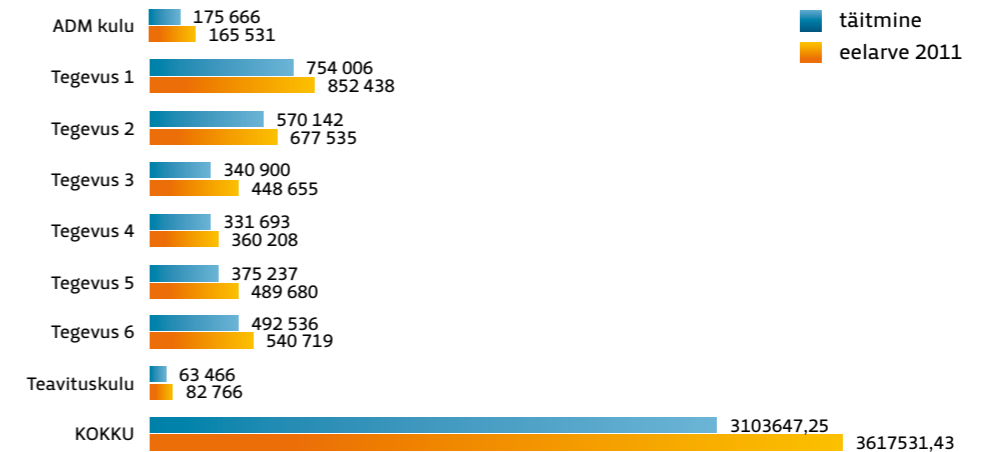
Foto: Raido Liiksmann

Aasta kokkuvõtte numbrites

Programmi 2011. aasta eelarve oli 3,6 miljonit eurot. Kuigi eelarve täitmine oli vaid 86 %, said programmi 2011. aasta tegevuskavades võetud eesmärgid täidetud.

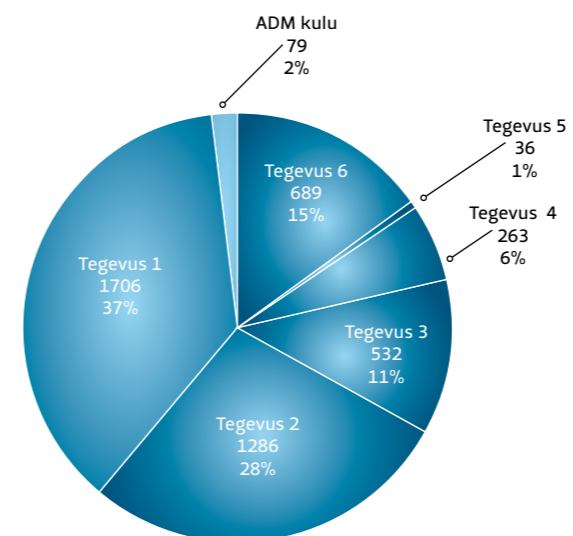
2011. aasta eelarve ja täitmine tegevuste lõikes

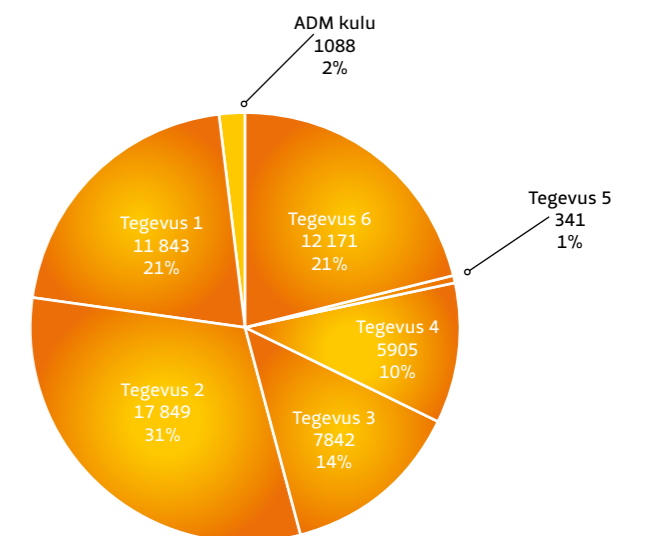
Programmi eesmärkide ning eelarve täitmine on muutunud aasta-aastalt paremaks. Seetõttu võib prognoosida, et programmi lõpuks saavad programmi eesmärgid edukalt täidetud.

Programmi raames toimus perioodil 2009–2011 2197 üritust (koolitust, seminari, koosolekut, info-päeva jm), kus osaleti 33097 korral.

Üritused 2009-2011

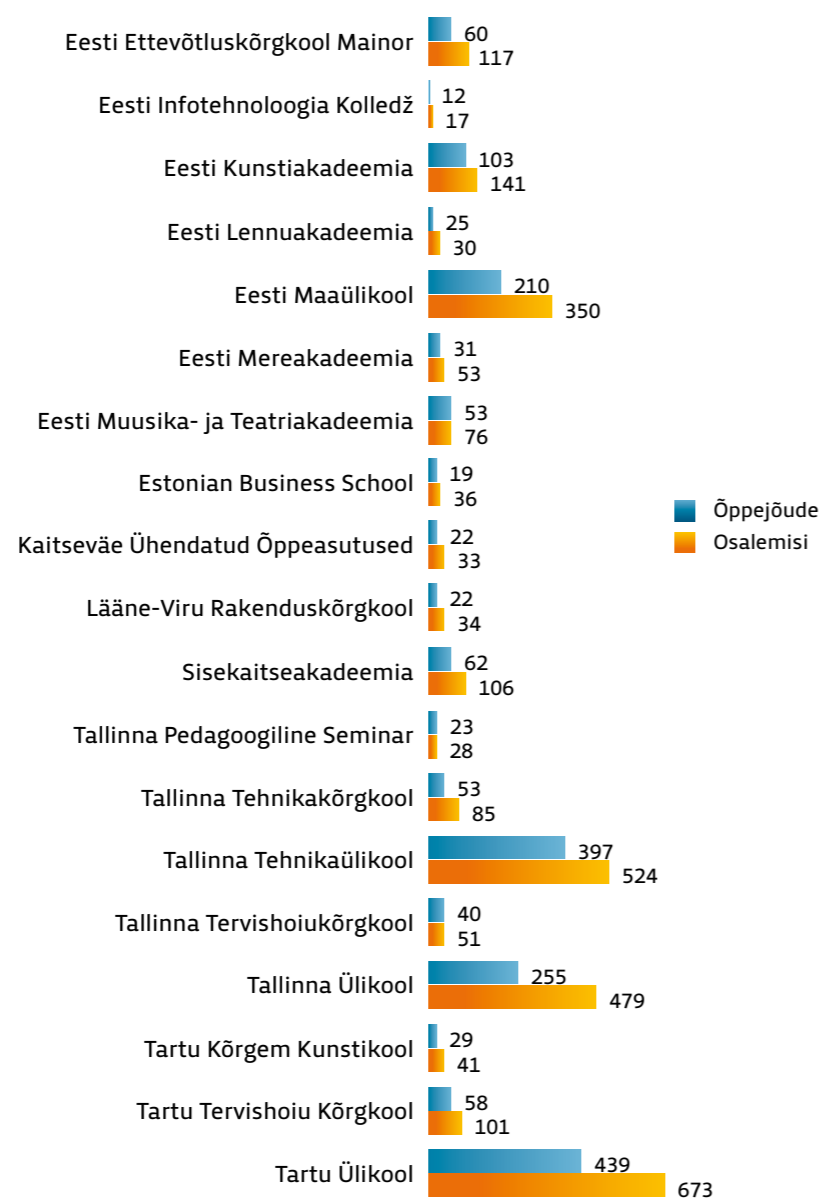
Osalemised 2009-2011

2011. aastal maksti välja toetusi 3,1 miljonit eurot ning perioodil 2008–2011 kokku 8,7 miljonit eurot (eelarve on kasutatud 60% ulatuses).

Programmi elluviimist soodustab elluviija ja partnerite pidev suhtlus. Vaieldamatult on paranenud kõrgkoolidevaheline koostöö: tegutsevad võrgustikud, eri kõrgkoolide töötajad õpivad üksteist paremini tundma ja tekib vastastikune usaldus, mis on üks tulemusliku töö aluseid.

Õppejõudude koolitustel osalemine koolide kaupa

441 799
Trükitööde

roheline trükkis

| Trükitud keskkonnateadlikkus trükitetavõttes Ecoprint